

Előfizetési díj.

Vidéki postán vagy helyben házhoz hordva

Egy évre	16 frt.
Félére	8 „
Hgyedévre	4 „
Ér. hóra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelen: mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám hóvá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DÍJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Vétesben: Oppelik Alajos (Vollzeile 22.) Haenstein et Vo'ger (Wallischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest: Haenstein et Vogler hirdetés köv. rodáj Braun Ede hirdetemény ügynöksége, József 10. sz. 1 emelet

Nyitási cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazdasági napilap
1876. hatodik évfolyamára.

„Kelet” előfizetési ára:

Egy évre	16 frt
Félére	8 frt
Hgyedévre	4 „
Egyhóra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Amegrendelések legezdszerűbben postai utvánnyal alólrt könyvkereskedésébe küldendők.

Nolcz egyszerre beküldött előfizetés után tzeletpeldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet” kiadója.

Kolozsvár, 1876. jan. 11.

(1-n) Olvasóink bizonyosan figyelemmel átvasták b. Kemény Kálmán, Tordamegye képviselőjének erdélyi képviselőtársaihoz intézett nyílt levelét, ugy e lapnak arra tett észrevételeit is.

E mindemellett az idézett nyílt levélre visszatérünk, azt nem azért tesszük, mintha akár az olvasó közönséget, akár a képviselő urakat ktnai kívánnók, hanem csakis azért, mert a egyes reformkérdések lebonyolítására csak an esetben felelhet meg viszonyainknak, b törvényhozóink s különösen a szabadelvűvárt, teljesen ismerik helyi viszonyainkat.

A is érezzük, hogy a magyarországi képviselő urak, sőt még a kormányok sem fordítottak addigig elegendő gondot a Királyhágón inni viszonyok tanulmányozására, minek természetes eredménye az lett, hogy igen sok kérdés, melynek meg kellett volna már oldatnia, mé ma sincs megoldva s némely kérdések czaránytalanul oldatták meg. De nem tartjuk helyesnek azt, hogy a nyílt levél írója az abszot és jelenlegi korszakot összehasonlítva, csnem azt állítja, mintha állapotaink semmitsem javultak volna.

Enélkül, hogy konkrét példákat idéznék, lerjúk állítani, hogy az abszot korszakra vajmi kevesen vágnak vissza s ha mégis vannak néhányan ilyenek, azok a soldatesca burocracia és a germanisatio hívei. Ndezeknél fogva, mi igen helyesnek

tartjuk, ha a mint a nyílt levélben érintve van, képviselőink az együttes cselekvés terére lépnek s az egyes reformkérdésekre nézve jóelőre megállapodva érdekeinket érvényesíteni törekednének.

Azt azonban nem tartanók helyesnek, ha az erdélyi képviselők akár együttesen pártkülönbség nélkül, akár képviselőink szabadelvű tagjai valamely rendszeresített clubbá alakulnának, mint azt a szász képviselő urak tették.

Nézetünk szerint erre nincs is szükség, mert ezen specialiter vidéki értekezleteknek céljuk nem lehet más, mint az eszmék tisztázása, ha szükség emlékiratok készítése, vagy élő szóval való felderítése helyzetünknek a házban vagy a kormányánál. Ezt pedig el lehet érni a nélkül, hogy az erdélyi magyar és székely képviselők értekezletei egy külön organizált club szinét hordják magukon s így a separatismus gyanuját ébreszthetnék fel bárkiben.

Emlékezzünk csak vissza a székely örökség, telepítvényesek kérdéseire s meg fogunk győződni, hogy a magyar kormány egész készséggel járult mindkét kérdésben az erdélyi részek érdekei ügyelmebérteléhez.

A nyílt levélben felhozott concret esetekről, mint a királyföld rendezése, terület felosztása, urbéri ügyek stb. most még részletelesen nem szólhatunk hozzá, de általánosságban megjegyezhetjük, hogy azok vagy olyanok, a melyek még a Királyhágóntul sincsenek elintézve, vagy pedig olyanok, a melyek ott már el vannak intézve. Az elsőbbség egyöntetűen intézendők el ott és itt, az utolsók pedig rendelet után intézendők el, mint az a székely örökségek ügyével történt.

A nyílt levélben az is áll, hogy az uniót ma már nincs miért félteni s mintegy gunyorosan van említés téve azokról, kik tíz éven át küzdöttek az unió érdekében s annak megsemmisüléséért még ma is harcolnak. Mi azt hisszük, hogy két oly országteljes egygyé alakítása, mely oly sok ideig volt önálló, mint a volt Erdély és Magyarország, nem lehet oly rövid idő műve, mint a menynyi idejű új alkotmányos életünk teljesen csak akkor leszünk biztosítva, ha huzamosabb ideig élvezünk egyöntetű intézményeket.

Részünkről ma is látunk magunk körül unióellenes törekvéseket a nemzetiségek, soldatesca és még mások részéről is, kik azt szokták mondani, hogy az uniót fen kívánják tartani, de nem akarják a két országot unificálni.

Mindezekon kívül a keleti bonyodalmak miatt is szükségünk van mind nekünk a Királyhágón innen, mind Magyarország Királyhágón tuli részének az unió megszilárdulására; nekünk, mert külön gyengék vagyunk; Magyarországunk pedig, mert Erdély védőbástyája a magyar birodalomnak.

Üdvözljük tehát képviselőinket, ha a cselekvés terére lépnek; nem örvendenénk, ha „sub titulo” erdélyi érdekek, bármily csekély mértékben separatisticus irányban indulnának.

Törvényjavaslat

a birtok-szabályozás, tagosítás és mezeti utak szabályozása körül követendő eljárás iránt, az erdélyi részek összes és a körösbányái törvényszéki kerület területére nézve.

VII. Szakasz.

A status-quo térkép fnyvétele; a földbecslés; a status-quo-térkép és a földbecslési jegyzékek felyülvizsgálása és hitelesítése.
(Folytatás.)

56. §. A napszámásokat s a többi szükséges munkásta község állítja ki, vagy pedig a legközelebbi közös sorhadi hadkiegészítési parancsnokság kereshető meg azok kiállításáért. Díjukat a birtok-szabályozási alaptól a mérnök szolgáltatja ki hetenként, a kezére bízott tartalék-összegeből, a munka-kimutatást hetenként igazolatván a községi vagy körjegyző által.

57. §. Oda kell törekedni, hogy a birtok-állapot felvétele egyszerre több szomszéd községben történjék egy kir. műmérnök vezetése alatt, hogy az út-hálózat célszerűen szabályoztassék, a szükséges melioratiók összhangzóan s mű-szakilag helyesen történjenek s az 1. §. f.) pontja határozmányának elég tétessék. E tekintetben kötelessége a szak-biztosnak oda hatni, hogy a birtok többsége, a hol szükséges, ilyszertű szabályozás alá vonassék.

58. §. Az illető határ mind külsőségeiben, mind belsőségeiben s a hol szükséges erdeiben, legelőiben sat. mértanilag felvételük nevű paragrafus mint minden egyes parcella. Az oly fekvésű szomszéd községekről, melyek határainak együttes szabályozása czélszerű volna, a minden községről megkésztendő status-quo-térképen kívül még fekvési vázlat (situations-croquis) is veendő fel, mely az együttes szabályozást szembetűnővé tegye; de az ily vázlat csak abban az esetben készítettetik el, ha a szomszédos határok tagosítását a birtok többségének tulajdonosai már elhatározták az illető községekben.

59. §. A parcellák felvételével egyidejűleg történik a földbecslés a különböző mivélsí nemek szerint. Az egyes mivélsí nemek osztályainak számát a helyi körülmények szabják meg s erre nézve mind a föld jósága, fel- és al-talajára, s a birtoknak a községtől való távolságára nézve, mind pedig az a körülmény irányadó, ha ármentes-e az illető hely, vagy sem. Egy külön jelentésben, mely a munkálathoz mellékel-

tetik, kimutatandó a fölvetett osztályok száma s műszakilag indokolandó, nemkülönben a becs-hold nagysága, mindenik becs-osztályban. Az igen sok osztály fölállítására kerülendő, mivel ez szövevényes kártalanítási tárgyalásokra adna alkalmat.

60. §. A felek a becslési munkálatoknál saját szakértőik által képviseltetik magukat, kiket maguk díjaznak, s a kik a királyi föld-becslő becstje ellen kifogásokat vétehetnek jegyzőkönyvre. A kir. szak-biztos és földbecslő egyik legfőbb teendője, hogy a birtokosokat a földbecslési munkálatokban való érdekelt részvételre indítsák, miután a helyes föld-becslés a legbiztosabb alapja a későbbi felvételeknek, annyival is inkább, miután a felyülvizsgálat és hitelesítés megtörténte után további ellenvetések be nem vehetők.

61. §. A földek osztályok szerinti becstje nem csak a specialis terven, hanem külön becslési jegyzékeken is összeállítandó, hogy a megjegyzések a felyülvizsgálat alkalmával, illetőleg a kiigazítások kimutathatók legyenek s aztán a birtok-jegyzékbe átvitethessenek.

62. §. Ha a valamely földdel malom-jog jár, az a föld, melyen a malom áll, illetőleg a malom-árok és gát egyelőre, a viz-jog törvények szabályozásáig, a tagosításba nem vonatik be. A felvételt vezető delegált szak-biztos erre vonatkozólag megállapítja a viszonyokat és a feleket s szomszédos községeket sat. kihallgatja a malom-gát netaláni káros voltára nézve.

63. §. Ha a status-quo-térkép s a föld-becslés munkája be van végezve, mire a mérnöknek és föld-becslőnek elégséges idő engedendő: a munkálatokat vezető szak-biztos erről jelentést tesz a birtok-szabályozási hivatalnak, mely a birtok-szabályozási és főmérnök kiküldését a felyülvizsgálat megejtése kedvéért, a feleket a felyülvizsgáló bizottság kiszállításáról 14 nappal előre értesítvén.

64. §. A fő-szakbiztos megbírája a megtörtént becslést, kikallgatja a felek netaláni kifogásait, végérvényileg megállapítja a föld osztályokat s hitelesíti a becslési jegyzetet.

65. §. A főmérnök megbírája a határ és a parcellák felmérését s a felek kívánsága esetén egyes parcellákat ujjolag is felmérthet.

A terv, ha hibás: visszaadatik a mérnöknek s a kitűzendő időre újra készitendő.

A fő-szakbiztos itéli meg, ha a működő mérnök hordozza-e a felyülvizsgálat költségeit; ez ítélet ellen felebbezés a birtok-szabályozási főtörvényszékhez nyitva állván.

(Folyt. kövtek.)

Magyar lapok szemléje.

A „Pesti Napló” azt hiszi, hogy ha Andrássy gróf még ma is azt a politikát követné, melyet a nyáron: hogy a béke mindenestre fentartandó, a beavatkozás meg nem engedtetik se magunknak, se másoknak, még csak Szerbiának és Montenegrónak sem, mert különben a honvédek József főherceg alatt megszállják Nándorfehérvárt; a felkelők bajai orvosoltassanak, de a török birodalom integritása meg ne támadtassék, akkor meg volna okunk aggodalomra, mert nem félünk attól, hogy ide ajándékoznak nekünk egy nagy darab földet. Hanem hát tempora mutantur s mi azon töprenkedünk, hogy a hová a magyar ezredek beteszik a lábukat, ott meg is telepednek. A mi parlamentünkben pedig hallgatni fogunk bosnyák szónoklatokat s hallani fogjuk a cattarói képviselőt. Azután még egyből is föl, hogy a Duna nem marad neutrális határ folyam köztünk és Szerbia s Törökország meg Oláhország között, hanem hogy a hol a vaskapu alatt lassan hőmpolygati habját a tengerig, mindkét partján a szöke folyónak pikás kozákok fogják itatni lovaikat a homokos szőlen. A mitől óvjon meg bennünket gróf Andrássy!

A „Nemzeti Hirlap” nem helyesli azon módosítást, mely a fegyelmi ügyekben való ítélthezozatalt tisztán a megye választottjaira kívánja ruházni és az ügy érdekében csak örülne, ha a szabadelvű pártban megindult ellenkező mozgalom némi erőre vergődne s a párt teljes számu gyűlékezete elvetné a módosítást. Ha a módosítást bírálal alá veszi, nem talál mellette semmi figyelemre méltó érvet, azon szerencsétlen felszég felfogáson kívül, mely a jog és szabadság összességét a megyében keresi, a megyét mindennek feleje helyezi, töle az államot akár meg se látja; és a

senkinek még ellenőrző hatalmat sem adni, mint csak ismét a megyének. Ha elkezdjük a megyét és államot, mint két egyenjogú tényezőt a politikai hatalmon s a fegyelmi eljárásra való befolyáson osztogatni, még akkor sem képes ama módosításra helyes állapot találni. A közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya nemcsak a megyei, hanem az állami administratív tisztviselők felett is fogja a fegyelmi hatalmat gyakorolni. Teljesen méltányos tehát, hogy a mily hatalmat nyer a megye az állami tisztviselők felett, ép oly hatalmat nyerjen az állam a megye tisztviselői irányában; hogy tehát emélfogva a fegyelmi választmány fele részben állami és csak fele részben megyei elemekből alakittassék. Ha már osztozunk, osztozzunk igazságosan; kivált ha az igazságos osztályban az ország is nyer; ez pedig kétségtelenül nyer minden oly intézkedés által, mely a megyei pajtáskodást, a megyei administrationnak eddigi s ezutáni fené-

mitől nem riad vissza s mindazok, kik ismeretere jutnak, ép oly szemtellenül merészsekké lesznek, mint a milyen ő. Ifjak, kiknek egyenes szívetők van, ne engedjék, hogy e merészesség a gazembereknek legyen kizárólagos tulajdona; igen szép részt juttatnók nekik. Bátran kimondani véleményünket, felér a tettel. Ha megharaguszunk is érte az emberek, Isten előtt kedves az azért és ez elég, mert az igazság szeretete legbiztosabb mód megnyerni viszonzeretetését, és mihelyt neki áldozzuk szívünket, azonnal leszál az égből s elöknbe siet. Az igazság szeretetével birni, ez a valódi boldogság! Ezért remeg az örömtől reggel a kis virág, melyet felkeresett a hajnali sugár, szeretve érzi magát a naptól. Világosság és szeretet! Öszinteség és jótkönyrség! magában foglalja az egész vallást. De Bird uram ön ismét papot, szót megtrázza szürke fürteit. Már látom, ön javíthatlan, Bird ur javíthatlan.

Igy beszélgetve, két lépésnyire haladtott előttem az országúton s láttam két kabátja egyik zsebéből furulyája végét kikandikálni.

Valóban, csevegés közben megfelfedkezem dolgaimról. Válnunk kell; még este előtt Champagnol-ba kell lennem, hol várnak réám.

(Folyt. köv.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Meré Paulina.

Regény levelekben.

Írta:

CHERBULIEZ VICTOR.

Második levél.

Saint-Laurent, jun. 29.

(Folytatás.)

A én betegségem legyőzhetlen, betegségem ez egyetlen tételben összefoglalható: gyűlölködés, mint a középszerű, és félelem a rendkívüli. Vallomás után fogod-e még kérdeni, hogy mi szándékom van jövőre? Én édes istenem ugyan mihez is tudna az ember fogni ily körülmények közt?

Mitán *ismételtén átolvasám leveledet, kinyújtódotam a puha moh-pamlagon.

Fem felett egy selyem keringett sivitó hangot ulatva. A fenyők bódító illattal tölték be a lőt.

Uj éreztem, hogy lelkem titkos egyetértésben áll mindazzal, mi körülveszen s bizonyos voam a felől, hogy körültem boldogság honol. Ikor ugy tetszett nekem, mintha egy istenség jelenne meg előttem s kérdené, mit

kivánsz tőlem? Én minden habozás nélkül feleltem neki: Engedd, hogy alább szálljak a tes remtmények sorába. . . Hadd legyenek előfa, valamely növény, vagy bármí tárgy. . .

Engedelmeskedjem, előttem ismeretlen végzet törvényeinek; éljek a nélkül, hogy ismerném önmagamot s örökös tudatlanságban a felől, mi létemet illeti!

Az isten (a te arcvonásaidat ismertem fel benne) csak fajtát rázta; nem tudod-e azt, felelte, hogy a boldogság a lét teljességéből s annak ismeretéből áll? De én jól tudom, hogy te létezel s ha nem akard ennek boldogságát elismerni, ez csak azért történik, mert nem szereted a boldogságot, mert a szenvedés iránt táplálsz titkos vágyat és csak nagy nehezen fogsz azon eszmével kibékülni, hogy nem kellend többé szenvedned. Azért, ha holnap kinálkoznék is valódi boldogság számodra, kész volnál elutasítani azt. . . Azt feleltem a szellemnek, hogy jó volna megtennie a próbát, és hogy szívesen kiállanám a kísérletet. És ily módon vettem aztán fontolóra, Felix, intéseidet, feddő szavaidat és hogy miket felelhetnék azokra.

Aztán légy nyugodt, a nélkül, hogy kerestet volna, szövetségessé akadt itt e helyen Midón kiérttem ismét az országutára, egy ló ügetését hallottam hátam mögött: hátrafordulva, Bird urat, a skót utazót pillantottam meg, kiről már tettem volt említést levelemben.

Saint-Laurentba érkezésem utáni napon Bird odahagyta e helységet s átment Saint-Cerquesbe, hol nővérének kell időznie néhány hétig egészségi szempontból. Kérdeztem, ha tetszett-e neki Saint-Cerques vidéke.

— Oh nagyon, felelt ő. Gyönyörű fekvése van azon kis helységnek. Oly nyílt, világos; itt körülbe egy sem hasonlítható hozzá e részben és nekem a világon semmi sem oly kedves mint a világosság.

— Gyermekkoromban voltam ott egy párszor — szóltam — s most ön szavai egészen kedvet adnak hozzá ismét meglátogatnom, ámbár megvallom az igazat, igen jól találom magam e szűk völgyek között s kielégít ábrándos szépségük.

— Tisztán, világosan látni és jó messze látni, szerintem ez a legfőbb gyönyörűség.

E szavaknál Bird ur arca egészen felderült.

Egy percig elhallgattunk s azután megiehetős gyermekes nyíltszíviséggel szóltam:

— Tegnap este a vacsoránál ön azt mutatta ki, hogy az elmélkedés nagyon hasznos és üdvös dolog, ha csak nem akadályozza a tevékenységet. S e szókánál ön merőn reám nézett volt. . .

— S-e tekintet — szakítá ő félbe szavaimat — önnek szívígí hatott, nemde? S az után elmosolyodva (ez ember mosolyában valami igazi elbájoló van) hozzátette:

jét, a fegyelmi eljárásokban mentül szűkebb térre korlátozza.

Az „Ellenőr” úgy tapasztalja, hogy nálunk megértik az emberek, ha valaki az avitus önkormányzati rendszert, minden bűnével és fogyatkozásával együtt megteszi házi bálványának s megáldozza neki a józan haladás minden követelményét. Ez spiritusba való: de utóvégre is érthető curiosum. Azt is megértik, ha valaki tűzre valónak ítél minden a mi meg van, és imádnának minden nem létezőt. Ez furcsa jószág, de ezt is meg lehet érteni. És megértik azt is, ha valaki veszi a régiből a mi jó, s pótol bozzá jót az újból; alkotván egy egészséges alapot és keretet a közigazgatás fejlődésének a tökéletesebb felé. Tökéletesebb önkormányzat vagy tökéletesebb állami igazgatás felé, a szerint a mint az önkormányzat elemei életrevalóságot tanúsítanak, vagy élehetlenséget. De ha valaki azt mondja: én elpusztítom a magyar autonomia egész rendszerét, de azért én vagyok a védője; vagy azt mondja: én javítani akarom ugyan a mi úgy is jobb, de megtartom, a mi ugys rosszabb: hanem azért én vagyok az autonomia legkihívottabb javítója: az már annyira görögül van a magyar józan észnek, hogy soha világ életében meg nem érti. Szegény egy parlament, iséges egy közvélemény volna szerinte az, a hol a „Pesti Napló”-féle manőverekkel fogni lehetne.

Tanügy.

Az iskolai egészségügy.

A legújabb időben egy kis üdvös mozgalom indult meg tanügyi körökben, mely minket sem hagyott érintetlenül. Ha a közös iskoláztatást előnyösebbnek tekintjük a házinnál, gondoskodni kell azon egészségügyi bajok elhárításáról is, melyeknek oka félreismerhetetlenül a nyilvános iskoláztatásban rejlik.

Az iskolai egészségügy ma már egész irodalommal rendelkezik. Virchow híres javaslata óta (1868) keletkezett többek közt Falk, Die sanitäts-polizeiliche Uebervwachung der Schulen, Leipzig 1868; Boeck, Die Pflege der körperlichen und geistigen Gesundheit des Schulkindes, 1871; nálunk Paál Ferencz, az iskolai és az egészségügy, 1875.

De mennyi nálunk ehez képest még a tenni való! Nálunk alig van iskolai épület, a melyre a czélyszerűséget bátran lehetne rámondani; s még igen sok olyan, a mely inkább egyebhez hasonlít, mint iskoláépülethez. A legkevesebb esetben van olyan épület, a mely épen ne el van helyezve.

Az az épület, a melyben ma a tudom. egyetem van elhelyezve, egykor jézsuiták vagy piaristák kolostora volt; a hol most a nyolcz osztályu gymnázium van, ott egykor kényelmesen elfért egy öt osztályu; a hol négy osztályu népiskola van, ott az uradalmi istálló és a székérszín volt. Egy kis hókusz-pókusz az építmestertől és megvolt a tanoda. Vajjon van-e tornája, kertje, ivó vize, nem sokat kérjük. Hogy milyen kárt okozunk az ilyen épületekkel saját nemzedékünknek, számba sem vesszük. Csak a késő korban tűnnek elő sápadt-

A madarak fészkepítése.

Alfréd Russe Wallace-től.

Fordította: **Mika Károly.**

Azt mondják, hogy a madarak fészkeket ösztönyszerűleg készítenek, míg az emberek lakásait ész szerinti építik. A madarak építési tervüket soha sem változtatják, az emberek pedig folytonosan változtatják és javítják. Az ész halad, az ösztön állandó.

Ezen tan oly általános, hogy úgy szólva mindenütt el van fogadva. Oly emberek, kik különben semmiben sem egyeznek meg, ezt mint a tényeknek teljes magyarázatát fogadják el. Bölcseségek és költők, metaphysicusok és papok, természettudósok és laikusok, nem csak megegyeznek abban, hogy ez valószínűnek tartják, hanem oly ténynek tekintik, mely már magában oly világos, hogy semmi bizonyítást nem kíván és épen az ösztön és észről való spekulációknál alapul használják fel. Azt kellene hinni, hogy egy ily általánosan elfogadott tan elvitáztatlan tényekben nyugszik és azoknak logikai levezetése kellene legyen. És még is azon eredményre jöttünk, hogy ez nemcsak elűt az igazságtól, hanem avval majdnem minden részletében ellenkezik. Ráviden, azt hiszem, hogy a madarak fészkeket nem ösztönyszerűleg építik, hogy az emberek lakásait változtatják és javítják ugyanazon körülmények között, melyek az embert arra készítetik és az emberek lakásaikon nem változtatnak, ha hasonló feltételek alatt élnek, mint a madarak általában.

Az ember, mondják, mint észszerű bíró állat folytonosan változtatja és javítja lakását. Én ezt merőben tagadom.

Általában sem nem változtatja, sem nem javítja többet, mint a madarak. Miben tökéletesbedtek a legtöbb vadtörzs háza, melyek

ság, szűkmellűség, rövidlátás s az orvos tudja, mennyi minden féle baj. A miniszterium? Oh igen, az rendeleteket bocsát ki, hogy minők legyenek az egészséges iskolai épületek; de közvetlen felügyelete alatt álló tanintézetek ritkán ütnek meg a mértéket. Bezzeg emelkednek a palotaszzerű laktanyák, ha valahová katonaságot kell állandóan elhelyezni.

Jón aztán egy másik korszak, egy másik főhadiparancsnok, a kivel a hadi czélok és tervek is megváltoznak; „az eddigi épületek mind rosszak, másokat, jobbakat kell építenünk”. És erre az országnak csakhamar van pénze. Mi nem vesszük rossz neven katonáinktól, hisz ezek is a mi fiaink. De ne legyünk mostohák a kisderek iránt; ha nem is válik mindegyikből katoná, de más nem polgároktól is megkívánjuk a testi-lelki épséget.

Örvendünk, hogy az új törvényjavaslatok közt ott találjuk a közegészségügyit is, mely üdvös befolyást alkalmasint a tanodai életre is ki fogja terjeszteni; mely remélhetőleg gondoskodni fog egy tanodai orvostól is. Egy ilyennek a figyelme ki fog terjedni nem csak a tanodák belviszonyaira, hanem a helységi körülményekre.

Ilyenekhez számítjuk a házak és utcák tisztán tartását, kórházak berendezését tanuló számára, e prostitutio felett a szigorú örködést. Ezzel kapcsolatban eszünkbe jut, hogy nagyobb városainkban, különösen a hol katonasággal, s ott töltik nyilvános megbótránkoztatásunkra a némi ösztön vágyait. Ezt látva, mind papokat a tanfőri erkölcsösséget tanítványainak. Már korán látja a rossz példát az iskolás gyermek a nagy kamaszaktól, a kiket serdülő korában majd ő is fog utánózni, hogy a fertőzöttség különféle nemeitől megnyomorítva, hitvány véget érjen.

Az iskolai egészségügy megvitatása házunkban ugyan meg van kezdve, de korántsem lépett még azon stadiumba, hogy attól ohajtásunknak csak némileg megfelelő sikert várhatnánk. Pedig a tárgy olyan, hogy hosszas halogatást nem tűr. A tárgyak, melyekre a tantestületek figyelmét egészségügy szempontjából fordítani ohajtanám:

1. a levegő az oskolatermekben, melynek tisztasági fokától és légmértékétől van a légzési szervek és az ezektől függő testrészek épségben tartása feltételezve (sápadtság, szűkmellűség);
2. a világosság, melynek iránya és belvilágossága; a szomszédos épületek fényvisszaverése; a szomszédos épületek fényvisszaverése; a szomszédos épületek fényvisszaverése;
3. az oskolapadok, a melyek a testalkatot irányítják (pupus hát);
4. az ivó víz, melyet egy napon sem nélkülözhetünk, de minthogy szilárd testek benne könnyen feloldódnak, hamar válhatnak egészségünk ártalmára.
5. Az árnyékszék szintén nélkülözhetetlen kelléke az oskolának, melyeknek árthatalmas gőzölgése távol tartandó a tantermektől.
6. A szellemi foglalatás legyen a tanuló testi erejével arányos.

mind joly változatlanok, mint egy madárfaj fészke? Az araboknak sátrai ma is olyanok, milyenek voltak két vagy három ezer év előtt, és Egyiptom iszapfalvai, alig ha tökéletesebbek, mint voltak a Pharok alatt. Mennyiben tökéletesbedtek Dél-amerika és a malayi szigetek különböző törzseinek pálmalevelekből készített kunyhói, mióta ezen helyek először benépesedtek?

Nem láthatjuk be, mennyivel lehetett egykor tökéletesebb, mint most, a patagoniai levél födele és egyes dél-afrikai törzseknek földbe vájt barlangja. Sőt házunkban is az Irek agyagkunyhói az utolsó kétezer év alatt alig haladtak igen sokat előre. Senki sem fogja ezen vadnépeknél, az architectura ezen állandóságát az őslakosok tulajdonitani, hanem utánzásnak egyik nemzetségről a másikra és egy eléggé hatalmas inger hiányának, mely változtatás vagy javításra késztetné. Másrészt bizonyos, hogy a physikai feltételek kapcsolatban az elért polgárosodási fokkal, az építési mód bizonyos típusát teszik szükségessé. Tőzeg, kő vagy hó pálmalevelek, bambus, ágak, melyek a különböző országokban építő anyagnak szolgálnak, azért használatnak, mert legkönnyebben megszerezhetők. Az egyiptomi földmívelő nem rendelkezik ezen anyagokkal, sőt fával sem bir. Mit használhat tehát iszapokon kívül? Tropicus vidékeken a bambus és a palma levelek a természetes középítési anyagok, az alak és építkezési mód az ország természete által határozottatik meg, a szerint, miut az meleg vagy hideg, moosáros vagy száraz, sziklás vagy lapályos, vadak által látogatott vagy ellenség támadásainak van kitéve. Ha egyszer egy különös építkezési mód el lett fogadva és szokás által megerősített, az sokáig fentartatik, még akkor is, ha annak hasznossága vagy czélzerűsége a körülmények változása vagy a különböző vidékeken való vándorlás által eltűnik.

7. Testi mozgás ellensúlyozza az oskolában való vesztéket.

8. Az oskolázás időmennyisége a tanuló korához legyen mérve.

9. A büntetések alkalmazásánál tekintetbe veendő a tanuló testalkata és a házi nevelés minősége.

10. Egészségi állapotra nézve minő és hány tanuló van egy bizonyos tanteremben együtt?

Hogy az egészségtelenséget a tanulóban nemcsak az oskola, hanem a szülői ház is elősegíti, tagadni sem lehet.

De a felsoroltak mind oly kérdések, a melyek egy tanintézet testülete, úgy mint bármiszerű tanfőriak gyűlése figyelmébe ajánlatosak.

Kiegészítésül még azzal toldjuk meg szerény felszólalásunkat, hogy minden megye oskolatáncsa tűzzön ki az ő körületében egy-egy oly tanodai helyiséget, melynek alakját s berendezését egészségügyi tekintetben a többi megyebeli községeknek mintaszerűnek ajánlhassa.

Erythros.

BELFÖLD.

Déván, január 6-án 1876.

(Időjárás. Színészet. Carnaval.)

Egy-életében sokat hányatott s nem oly igen rég kiszenvedett — tetem nyugszik a dévai sírkertben; a mig az életlüketett ereiben, arról volt nevezetes, hogy sok mindent állított s iparkodott bebizonyítani s ez részben sikerült is neki, a mennyiben: vagy minden állítását sarkigazság gyanánt kellett elfogadnunk, vagy az agyonbeszéltetés veszélyének kellett magunkat kitennünk; így a többek között egyszer azon állítását is elhittük, hogy „a makói bunda Makkában, és a mokka kávé Makón — Magyarországban túróslépeinyeiről híres városkájában — terem. — Annira hittünk neki, hogy meg voltunk győződve minden egyes állítása valószínűségéről. Hej! pedig sokat állított — a szegény veterán színész — olyant is a mi igaz volt! Sohasem felejtem el e szavait: „Ha a csizmám lyukas, jobban fáj az nekem, mint a csizmám!” Mindez az eszméletáítás alapján jutott eszembe, mert mikor ő ezt mondta, épen oly időjárás volt, mint most. — Fel-séges szánút, de kellemetlen idő; pár nap óta folyton tartó hózatvar van, mely tegnap déltől oly csipős széllel jön éjszakeről, hogy örül az ember, ha a zord időt fűtött szobából nézheti s ha nem kényszerül kimozdulni legalább a szobájából, mert a szél elodások nagyon vonzó.

Két hét óta mulatgat bennünk Csóka Sándor színtársulata élvadásaiival; a ke-rekdeden lefolyó és szabatos előadások után elmondhatjuk, hogy az eddigi pártolást minden tekintetben megérdemli a társulat, — valamint azt is, hogy ily jól összehozott társulat még nem fordult meg nálunk. — Láttunk nagyobb-szerű drámákat és vígjátékokat az eddigi játékr-endben, oly előadások, melyek a legszigorubb bírálatot is kiállhatták.

A drámák és vígjátékokban Tökés Emilia foglal el első helyet, ki a közönség rokon-

Az amerikai continensen a benszülőttek lakásai közvetlen a földre vannak építve, miáltal azoknak szilárdaság és biztonság adatik, mi még az alacsony falak és fedél által megerősítetik. Ellenben a malayi szigetek majdnem minden-nikén a házak czölöpökön állanak s igen gyakran tekintélyes magasságban, nyílt, bambus padlózattal és az egész építkezési-mód gyenge és könnyű.

Mi lehet az oka ezen figyelemre méltó különbségnek, oly országok között, melyeknek részei physikai körülményeik és lakóik polgárosodottsági fokára nézve oly hasonló? Ennek oka az illető országok lakóinak gyanítható ere-dete és vándorlásaiában rejlik. A tropikus Ame-rika őslakói, mint vélik, északról vándoroltak be, egy oly országból, melyben a tél zordon és magasban álló házak, nyílt padozattal alig vol-nának lakhatók. Déli országokba húzódtak a hegylánczok és fensíkok hosszában, egy egészen új éghajlat alatt is megtartva a trópaik építkezési módját, módosítva az új anyagok által, melyeket találtak.

Másrészt a malayi törzsek kétségkívül igen régi lakói a forró örne és különösen ismeretes, hogy az első telepeiket folyók torko-latainál és tengeröblökön ütték fel.

Tulnyomólag tengert kedvelő és félig a tengeren lakó nép, melynek a Canoe életszük-séglete és melynek tagjai ha vizen utazhatnak, soha sem utaznak a szárazon. Megegyezően ezen izlésükkel Európa régi czölöpépítői módjá-ra, házaikat a vízben czölöpökre építették; és ezen építkezési mód oly állandó lett, hogy még azon törzsek is, a melyek a száraz belsej-e felé messze kiterjeszkedtek, száraz síkságo-kon és sziklás hegyeken ugyanazon módon építnek és a magosban oltalmat találnak, a mi-ért lakásaikat a föld felé építik.

A vad népek lakásainak és a madárfész-keknek általános tulajdonságai egy párhuzam-

szenvét leginkább bírja, utána mindjárt Csó-káné említendő, ki a gyermek szerepekben szintén kedvence közönségünknek; a népszin-művek lelke Reményi k. a., ki eleven fúrge játékaért igen kedves jelenség a színpadon; mint Finom Rózi, és mint Katicza a „Há-romszéki leányok”-ban, annyi bensőséggel ját-szott, énekeit oly bájjal adta elő, hogy mind-kettő darabban méltán kiérdemelte a tapok orosz-ülletlen tetsző zenekar kapkodása daczára is, mindig biztosan és szépen énekelt; a comi-cai szerepkörben Szabóné megközelíthetlen a maga nemében. A férfiak közül Csóka, Gál, Vedres, Völgyi, Szabó, Komáromi már a mult évekből előnyösen ismert színészek, kikhez még hozzáadva a kisebb szerepekben működő nő és férfítágotak, azon eredményre jutunk, hogy a társulat teljesen és igen tapintatosan szervezett. Bár a pártolás jó ideig körünkben marasz-sza őket.

Terpsychore istennőnek islesz hozva elég áldozat a hosszú farsangon át. Legelső a „nő-egylet” bálja leendő (f. hó 29-én), azt követi a tűzoltók, majd a casino bálja; ez idő szerint ma ugyan több bál is van kilátásba helye-ve, de a melyek mindenesetre az első sik-e-rétől függnek. A rendezőség már is gondosko-dik, hogy az idei bálók is osztozzanak a mult évek jó tirnevében s úgy biztat a remény, hogy keresettek is lesznek.

r. c.

Háromszék, 1876. jan. 8.

(A házi ipar érdekében beküldött biztos megjelenése.)

Háromszék kézdi-orbai kerületeinek s K.-Vásárhely városnak ma emlékeztetés s nagyon érdekes napja volt.

Ma volt itten Péterfi József minisleri bi-ztos ur azon czélból, hogy Háromszéken is a házi iparnak népnök életébe átültetése s vére-be való beoltása végett társulatot alakítson, a melyet Magyarország felső vidékein már alaki-tott. — Itteni megjelenése s nagy fontosságu tárgyának bemutatása oly kedvező benyomást tett a jelenlét nyagszámú s mind értelmes hallgatóságra, hogy ha ezen nagy életkérdés-nek tovább folytatása oly kedvező lesz, a mi-lyen megindulása, Háromszék népének szebb jövőt, magának a megyének nagy hivatást, egész országunknak áldást várhatunk belőle. Péterfinék értelmes, tiszta, szabatos, rendszeres, jól átgondolt és melegen átérzett hazafias s igazi életrevaló szavai egészen lelkesülésre ra-gasztottak a hallgatóságot s bizonyosan az „Éljen”, mely beszéde utána felhangzott, soha sem volt őszintébb jó kívánság tolmácsa, mint ma. Különösen midőn statisztikai világos adatokkal mu-tatta ki: mit viszen be a házi ipar Wür-temberg-, Szászország-, Svájc- családainak s következtetéssel abból, mit mi ipari cik-kekért kiadunk, rámutatott arra, hogy mit hozna be az a mi népünknek, nemzetünknek, országunknak — ezen kézzelfogható bizonyítá-sai minden rendű hallgatójának lelkében meg-győződössé emelték már ott azt, hogy ezen embernek apostoli küldetését népnök életének ujra teremtése végett isten keze vezeti. Azon

ba állíthatók. Mindkettő oly anyagokat hasz-nál, a melyeket a legkönnyebben talál és oly helyzetben épít, mely szokásaival leginkább ösz-hangzik.

Az ökörszem mindig sövényeken vagy alacsony bozótokban fészkel a fészékt közönsé-gesen mohából építi, oly anyagból, melyet ott mindig talál, hol élni szokott, és mely között, valószínűleg bő szákmányt is talál; de néha változtatja is az anyagot, mennyiben az építés-nél szénát vagy tollakat használ, ha azok köny-nyen találhatók. A vetési-varjak legelőkön és szántóföldeken fergek után áskálnak s e közben gyökereket s rostokat találnak. Ezeket fészük kibélelésére használják.

Mi ennél természetesebb? A pacsipta szántóföldeken tanýászik és fészéket a földön a fűből építi s lőszórral béleli ki — oly anyagok, melyeket a legkönnyebben talál s melyek igé-nyeinek legjobban megfelelnek. A fészékek fész-keiket agyagból és iszapból készítik, a melyet folyók vagy tavak partjáról szednek, hol ro-varokból áll elődelüket is találják. Tehát a madárfészkek anyaga ugyan olyan, mint azok, melyeket a vadnépek lakásai építésére hasz-nálnak, oly anyagok, melyek kényelmesen vannak: és azoknak kiválasztására bizonyára egyik esetben sem kívántatik több specialis ösztön, mint a másokban.

De mondhatja valaki, nem annyira a fészkek anyaga, mint azok elhelyezése és épi-tésmódja változik megfelelőleg minden egyéb faj szükségése és szokásainak, miként magyará-zuk ezt másképen, ha az ösztönre visszavezet-ni nem akarjuk? Ezek az illető faj szokásaiból, az eszközök természetéből, melyekkel dolgoznak és az anyagokból, melyet legkönnyebben ta-lálnak, magyarázható meg, még pedig épen az eszközöknek egy bizonyos célra való legeg-yszerűbb alkalmazásából, teljesen a madarak ész-

szép fejtegetései pedig, melyekn a házi ipa-erőre emelkedéséből a munkás, takarékos-ság, józan életrend, családiasság szelid jó er-kölcsök gyarapodását s mind ezek a nemzet becsületére s az ország közmivódására és va-gyoni erősödésére leendő befolyást, közvetlen s ki nem maradható hatását világosan követ-keztette, arról győztek meg miter, hogy mi-nisteri biztos urban valósággal lelkes, kormá-nyunknak teremtő szelleme meg az ország-ban szét, hogy mindenütt csak breszsen, lel-kesítsen, életünkbe új vért ntson, s előt-tünk egy jobb jövő útját világosan megmu-tassa. —

Vezérelje Isten hatalmas eze szép mis-siójában s segítse bebizonyítani azt, mit oly határozott erős hangsúlyozással mondott, hogy e becsületes munka, hol szétlő politikálás, nemzetiségi surlódás és vallás lekezelési ellen-ségekés nélkül mindnyájan egyenlőhetünk, ez lehet biztos alapja házán megerősülésé-nek s a már rég ohajtott szob jövőnk előve-telének.

E nagy ügy tovább fejlőd mozdulatai-ról időnként értesíteni fogja az olvasó közönséget —

Tilósító.

A „KELET” magótávirata.

Feladott Budapeston január 11-0. 6. 35. p. d. e

Érkezett, január 11-0. 6. 43. p. d. e.

A képviselőház kevés tag jelenlé-tében megkezdé a közigazgatási bizott-ságokról szóló javaslatot tárgyalni; pro et contra sokan szóltak vita egész-ben nem fontos. Andrásy gr. török reformokbéli javaslatait Angol, Fran-czia- és Olaszország is elfogadták.

NAPI HÍREK.

Kolozsvár, ja. 11. 1876.

— **Ö cs. és Apostoliki.** Felsége f.

hó 3-án kelt legfelsőbb elhatározásával legke-gyelmesebben megengedni mőztatott, hogy dr. Toldy Ferencz családának azon, 1876-ik évre előírnyzott 4000 ftm. országos tisz-telet-díjból, mely Toldy Ferencz illetve vol-na, 2000 ftm. kiszolgáltatassék, hogy ezen el-járás a vallás- és közoktatási miniszter által a zárszámadás alkalmával igazolthassék.]

— **Császár-királyné** F. Felsége f.

hó 2-ikán kelt legfelsőbb határozásával Met-ternich-Vinneburg Meánia hercege-nőt szől. Zichy-Ferraris gródt, és borosje-női Tisza Ilona szül. Degeneid-Schönburg grófnőt, palotahölgyeivé kinevezi a legkegyel-mesebben méltóztatott.

— **A „Kelet Népe”**hez van egy pár komoly szavunk. Hosszabbidő óta nyuga-lommal nézzük, hogy a t. szeszesség árul-kodási vagy nem tudjuk mife más neme-sebb passzióból, egész kedvtéssel szedegeti ki lapunkból, a jelenlegi visznyok, vagy a kormány egyes férfainak bolhai ellen inté-zett felszólalásainkat. A „Kele” nem adta el-leikét azon pártnak, melyet gygyőződössé-nek egész erejével, tehetségéhez képest támogat a így gyakran megcsik, hogy épa párt érde-

tehetségének körén belől. A fészék finomsága és tökéletessége vonatkozásban van a madár nézsága-, alkata, és szokásai. Az ökörszem vagy kolibri fészke aránylag lán nem fino-mabb és szebb, mint a rigóé, szarkáé vagy varjúé. Az ökörszemnek nyulár csőre s hosz-szu lábai vannak a már mágban igen é-lénk állat, így képes a legnagyobb könnyű-séggel, a legfinomabb anyagokból egy jól font fészket összeállítani, melyet bűtök vagy sö-vényekre helyez, hol egyszerűen eledelét is találja. A czinke, mely gyümöcsfákon, falakon és ezek repedészeiben keresi rovt eledelét, már a természettől van utalva, hogy fészéket lyukak-ba építse, hol oltalmat és bionságot talál; csőrének és lábainak tökéletessége képesítik arra, hogy tojásainak, illetőleg fájnak szép men-helyet építsen.

A galambok nehéz teste gyöngye lábák-al és csőrrel birnak (tökéletlen eszközök finom fészkek építésre), azért ágakt durva lapos fészkek építnek s erős ágakra helyezik, melyek saját és otromba fiaik súlyát legbírní képes-ek. A legkövetlenebb eszközökkel a Capri-mulgidák birnak, lábaik csak egyenes helyen való járásra alkalmasok, csőrü gyenge s rend-kivül széles és majdnem egész tollak és ser-ték közt van elrejtve. Ágakbólrost-moha vagy szőrből, mint más madarak, nn tudnak fész-keket építeni s nem is építnek, hanem tojásaitak a kopasz földre vagy valamely fának lapos ágára helyezik. A kajdácsok szervezőknl fog-va képtelenek a fészkek építésre Nem képesek egy ágat felemelni a nélkül, így csőrüket és lábaitak ne használják, még llo helyzetben megfordulni som képesek, ha csőrükkel nem tartják magukat. Miképen tudnák tehát egy fészket különböző anyagokból összeállítani? En-nek következtében tojásaitak odvakba vagy elhagyott hangyafészkekbe helyzik, melyeknek puha anyagait könnyen kivájtják.

(Folyt. köv.)

Szob Analia fodrász
(1-1)
Bécsből,
Károlyi utca 2. sz. kapu, 1-1. ajtó.
Először a 2. sz. kapu, 1-1. ajtó.
Először a 2. sz. kapu, 1-1. ajtó.
Először a 2. sz. kapu, 1-1. ajtó.

**Homorod-szentpáli — mintegy
(2-3)
300 hold birtokom,
f. év Szent-György napjától 3. vagy több évre ha-
szonbérbe kiadandó. Értekezhetni alólóttal
Bethlenben.
Gróf Bethlen Sándorné.**

(432) (27-30)
Csák POLLAK
legregyebb és leghíresebb
27
krajczáros
egyetemes
áru-csarnoka
BÉCS,
Mariahilferstrasse 1.
Az áru legelőbb minőségű és való-
ságos leírásomban jóváérté mellett
nagyban és kisben eladnak:
gyapot-ruhakelmék
folyton a legújabb és legújabb
sabbak minden színben, sima, cöl-
zött, vagy skót módra mintásítottak,
és podar: **Lenette, rips, Diagonal,**
plaidelmék, flanel, cheviot (posz-
tórháló) s másféle szövetek.
Vásznak, mindennemű **asztali**
szövetek, zwich, és gradban
és damastban, fehér és színesek,
függönyök, chiffon 1/2, 3/4, szel-
es, percalinok, török-orocon és
ezek más czik.
Teljes rakár szövetű árukbán,
urk és női nyakkendőben.
Lenegyömbi rakár, selyem- és
bárony-szalagokból, minden tes-
szészetű szín- és szélességben.
Cyanjlu- és blond-csipek,
gyönyörű kiskoták, valamint min-
den e szakra vágó tárgyak és
mindez csak
27 kr.-on.
Ekládások utánvétel mellett pon-
tosan ártán- és árujegyzék ingyen és
bérmentve.
1247 1479

Epen most jelent meg s
Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt
kapható:
FALI TÁBLÁR
az elemi rajztanításhoz.
Rajzolta Felméri Mózes.
A használatukhoz szolgáló **vezér-fonalat** írták Kozma Ferencz és
Felméri Mózes, sz.-kereszturi áll. tanítóképezdei tanárok.

agyemlétségu vallás- és közoktatásügyi miniszterium által 1875. —
28,924 szám alatt ajánlva. Ára 6 frt.
Postán küldve csomagolás és fuvarlevélért 15 kr.
A nevezett művet a sajtó a legkedvezőbbben fogadta. A „Néptanítók
Lapja” 1875. évi 23. számában, hol a miniszteri ajánlat is közöltetik, az mon-
datik róla, hogy a **tanmenet** megállapításában **oly helyes pädagogiai**
tapintat vezérelte szerzőket, melytől elismerésünket annál kevésbé tagadhatjuk
meg, minthogy a különböző elemi rajztanítási rendszerek nagy tömkelegében —
annyiak után nem lett volna nehéz eltévedniök. A **stigmographiai rajz**
kellő méltatása az elemi fokon **már magában véve is nagy érdem.**
Az átmenet a stigmogr. rajzból a szabadkézi rajzra eléggé előkészített, s tehát ezen
oly sokak által betölthetetlennek hitt út a két fokozat között eléggé át van hi-
dalva, a mi által úgy hisszük a **stigmogr. rajz legkonokabb ellenei is**
le lesznek fegyverezve. A gyermekek elő szánt mintalapoktól a falitáblá-
kig már jelentékeny módszertani haladás van. Mindezek folytán bajos lenne leg-
alább azon egy érdemet elvitatni a Kozmáké művétől, hogy az jelenleg ház-
pótló és mint ilyen **hivatva van jó szolgálatokat tenni a**
népiskolai rajz-oktatás ügyének. Mindezek után melegen
ajánljuk ezen rajztanítási művet népiskoláink számára. A ki-
vétel elég szabatos és izléses. A nyomdai kiállítás pedig Stein J. nyomdájának
becsületesére válik.
A „Székely Tanítgy” 1875. 17-ik számában részletes ismertetést
közölve egy műszaki tanító tollából, s a többiek közt a vezérfonaltól azt mondja,
hogy „az nem követel művészi tehetséget a tanítótól, hanem megadja a tananyag
megtanítására a részletes utmutatásokat, melyek szerint **oly tanító is**
képes a rajzot sikeresen tanítani, kinek tehetségeit
e tantárgyban kiképezni alkalma nem volt. A ki a stig-
mogr. módszer ismeri, bizonyosan előnyt fog adni ennek a népiskolában a többi
módszerek felett, s **bizonyára érdemül tudja fel e táblák-
nak, hogy a rajzoktatást e módszer szerint kezdik.** Nagy
reményünk van, hogy így vezetve a rajzoktatást, annak dús sikere elma-
radhatatlan lesz. Ez életrevaló taneszköz, ha tanítótársaim körében méltó
pártolásra talál, nagy lendületet fog adni a **népiskolai**
rajzoktatásnak.
A „Prot. egyházi és iskolai lapok” mind ugyanezen előnyeit emeli ki e mű-
nek s melegen ajánlja az érdeklettek figyelmébe, s általában minden inté-
zetbe, hol **elemi rajztanítással foglalkoznak.**
A „Hon” 1875. évi dec. 18-diki számában szintén igen ajánlólag ismer-
teti. „Az elemi rajztanítás — mondja — nálunk mindeddig csaknem kizárólag né-
met minták után történt, s így csak **örvendetes nyereségnek**
tekintjük, hogy e téren magyar emberek is tesznek kísérletet. Szerzők mód-
szere a stigmographiai, s szabadkézi rajz kombinációjában áll. Szerzők az általa-
nos pädagogiai elveket megtartják, s mindenek felett az egyszerűsége jobban
ügyelnek, mint rendesen szokott. Nézetünk szerint e módszer teljesen helyes.
Szerzők módszerük megvilágítására **oly vezérfonalat írtak, mely vi-
lágosság és teljesség tekintetében páratlanul áll, s mint pae-
dagogiai munka is kiváló figyelmet érdemel.**
III. évfolyam. 1876. január.
OTTHON.
Szépirodalmi és ismeretterjesztő havi közlöny.
SZERKESZTI
SZANA TAMÁS.
TARTALOM:
Ráró és Csillag, (elbeszélés) Balázs Sándortól. — Madárfészek, (költemény)
Tóth Endrétől. — A szegény grófnő, (elbeszélés) Lorintól. — Dalmady
Győző, (költői jellemrajz) Szana Tamástól. — Irodalmi szemle.
Ára 70 kr.

A kolozsvári m. kir. tudomány-egyetemmel kapcsolatban
FELÁLLITANDÓ
ev. ref. theol. fakultás és tanárképezde
TERVEZETE
Az 1875-ki ev. ref. egyházkerületi közgyűlés által kiküldött véleményezel
bizottság ülésében
ELŐTERJESZTETTE
SZÁSZ DOMOKOS ev. ref. pap és bírói tag.
Egy könyomatu rajzmelléklettel.
Ára füzve 40 krajczá.
INSTITUTIÓK,
kérdésekben és feleletekben Irta GÁJUS. Ár 80 kr.
Bevezetés az államtudománokba.
Irta dr. PISZTORY MÓR. Ára 1 frt 5 kr.
Közigazgatásunk és a szabadság.
Irta GRÜNWALD BÉLA. Solymvámegye a spánja,
Ára 1 frt 20 kr.
Török nyelvtan.
(alak-, mondattan-, olvasókönyv- és szóár.)
Irta Szentkatolnai BÁLINT G. Ára 3 t.

(3) (3-3)
Az általam szerkesztett
„Gyors számoló”
leggyakorlatibb kézi-könyv, a régi mértékeknek és
súlyoknak, méter-mértékekre és viszont öbeli
átszámítására czimű munkának
első kiadása néhány nap alatt eljelen
elkelvén és a kereslet folyton nöekedő-
ben levén, ezen érdekes munkából, mely-
nek szüksége az új mértékek téyleges
életbeléptével naponta érezhetőbb,
második kiadást rendetem.
Ezen második kiadás kapható Kolozsvárt
STEIN JÁNOS könyvkereskedésében.
Egy példány ára 60 kr. o. ért
Postán küldve 65 kr.
Tisztelettel:
BENEDEK LAJOS, a „Gyors számoló” szerője.

STEIN JÁNOS
m. k. egyetemi könyvnyomdász Kolozsvárt,
ajánlja a kolozsvári ev. ref. főtanodának, általa már évtizedeken át kezelt
KÖNYV- ÉS KÖNYYOMDÁJÁT,
a melynek helyiségei a legutóbbi időben tetemesen megbővitve és a munka eszközei a kor igényeinek megfelelőleg, tökéletesítve és szaporítva vannak.
A használandó betűk a jelenleg divó legmodernebb minták szerint öntvék, a **könyomdát** kitünő metsző kezeli. A **nyomdai munkák** kiállításához szükségelt anyagok a legjobb
és legolcsóbb forrásokból erednek.
PAPIR GYÁRI ÁRBAN SZÁMITTATIK.
Munkát minden időben, még éjjel is elvállal és a leggyorsabban s a legjutányosabban eszközöl.
A gépek elegendősége, valamint a munkaerők teljes száma teszi lehetővé, hogy minden
KÖNYV- ÉS KÖNYYOMDAI MUNKÁT
határozott időre, tisztán, ízléssel s oly olcsó árban képes előállítani, hogy e nembn bármely hazai nyomdával versenyezhet.
Mindennemű és nyelvű **könyvek, bármiféle rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívó-jegyek,**
tánczrendek, gyógyszerári-jelzetek, bor-, rozsolis- és más vignettek, újévi és más alkalmi üdvözetek, baromutlevelek, vásárczédulák, hirdetemnyek, bármí nagyígu
falragaszok, szóval minden e szakba vágó munkák izletes kiállítását elvállalja.
Különösen a kir. törvényszékek, megyei- s városi hatóságok és a községi előljáráóságok figyelmét bátor arra felhívni, hogy a hivatali szükség-
letekre megkivántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolcsóbb árszámítására különös súlyt fektet.
Előleges költségvetéssel is készséggel szolgál, a gyakrabban előforduló s törvényszerű mintázatok birtokában lévén.
Az új **„polgári törvénykezési rendtartás”**-ban és a **Kolozsmegye gyalui egyesbirája által a községi előljáráóságok részére kiadott „utasítás”**-
ban előforduló **magyar** akár **román** szövegű nyomtatványokból — melyekből készletet tart — külön kis mennyiségben **koncz számra** is, jutányos árban szolgál. Az „utasítás”-ban előforduló
mintáknál világosan kiteendő: **magyar** vagy **román** szövegű nyomtatvány szükséges-e?
1876.
Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.